

הדרך הקלה והמסוכנת

בעקבות התחקיר בנושא תיירות המרפא ששודר ב"עובדה", התדפקו השלטונות על דלתות משרדיהם של העיתונאים שעשו במלאכה ודרשו לקבל את כל החומר שנאסף על ידם. העובדה שבית המשפט צייד אותם בצו היא אמנם מבחן חשוב, אבל אינה חזות הכל. דרושה אחריות של הרשויות כדי לדעת לעצור באדום

רונאל פישר

אנשי התקשורת התנגדו, והתנגדו בצדק רב. לעיתונות תפקיד חשוב במדינה המבקשת לקיים משטר דמוקרטי נאור. היא צריכה לשמש פרא אציל המסוגל להגשים את הרעיון של כלי פיקוח ובקרה על השלטון. הסכנה הגדולה האורבת לפתחם של כלי התקשורת היא הניסיון להפכם על כורחם לזרוע ארוכה של הרשויות, למי שמסייעים בידיהן להשליט סדר על דרך אכיפת החוק. אכן, הזכות לעשות שימוש בכוח שמורה לשלטון, אבל רק משום כך לעיתונות תפקיד כה חשוב כמי שנדרשת להתבונן על מעשיו כמטחוויו קשת, לא רחוק מדי אבל גם לא קרוב מדי, ועט, מצלמה ומיקרופון שלר פים בידיהם, נכונים לקרב על זכויותיהם של האזרחים לתבוע שימוש סביר בכוח. וולטר בנימין, הפילוסוף היהודי הגרמני, וז'אק דרידה, עמיתו היהודי צרפתי, עסקו בכך כבר לפני שנים הרבה, והוציאו מתחת ידם רעיונות מרהיבים שבחנו את כוחו של השליט הנאור בפרספקטיבה מדכאת, כמעט מעוררת אימה.

הסכנה הגדולה האורבת לפתחם של כלי התקשורת היא הניסיון להפכם על כורחם לזרוע ארוכה של הרשויות, למי שמסייעים בידיהן להשליט סדר על דרך אכיפת החוק

לפני כחודש וחצי שודרה בטלוויזיה כתבת תחקיר שעסקה בתיירות המרפא בישראל, ותועדו בה שלושה רופאים בכירים כשהם דורשים כסף, לכאורה שלא כחוק, בעבור טיפול בחולים זרים ובאופן העוקף את שירותי תיירות המרפא הקיים בבית החולים. בלי להביע עמדה אתית בשאלת כשרותו של הרעיון לייבא חולים לישראל, ההסדר הכספי שתועד בתחקיר אכן חשף כשלים שהצדיקו סיקור עיתונאי. רשות המיסים סברה שהסיפור עסיסי מספיק עד שהוא מצדיק חקירה פלילית. מן הסתם גם הרשות לאיסור הלבנת הון יכלה לגלות עניין בתחקיר, אלא שאין לה סמכויות חקירה, ולפיכך היא זקוקה למטרה או למס הכנסה כדי לפעול. ואלה אכן פעלו; מצוידים בצו שיפוטי התדפקו השלטונות על דלתות משרדיהם של העיתונאים שעשו במלאכה, ודרשו לקבל לידיהם את כל החומר שנאסף על ידם. לא החומר ששודר בטלוויזיה לבדו סיפק אותם, אלא גם חומרי הגלם שצולמו בהכנת התחקיר ולא ראו אור.

עו"ד רונאל פישר, משרד עו"ד רונאל פישר, בלום-דוד ושות'

משמעות אחרת להגבלת הכוח, אותו כוח הנחזה ללגיטימי כשהוא מופעל על ידי המדינה.

אם נחלץ מתוך המשוואה מקרים יוצאי דופן, בודדים ומאופיינים היטב שבהם שיתוף הפעולה של עיתונאים עם השלטון נסבל גם אם אינו מקור לגאווה עצומה, מותר יהיה לקבוע כי מוטב לשני אלה לתפוס מרחק זה מזה. רק הסובר־ניות המוחלטת של התקשורת אל מול גורמי האכי־פה יכולה להוליד חברה בריאה, מתוקנת, הנהנית מאמון האזרחים גם בשלטון וגם בעיתונות. גם בשי־לוש הרשויות וגם בזו הרבי־עית, שלא במקרה לא זכתה למעמד משפטי עד היום. ית־כבדו אפוא חוקרי מס הכנסה ויבלמו את מאווייהם. העוב־דה שבית המשפט צייד אותם בצו היא אמנם מבחן חשוב, אבל אינה חזות הכל. דרושה אחריות של הרשויות כדי לדעת לעצור באדום, שהרי הטוב בממשלים הוא לעולם זה הממעט למשול. ☞

כאשר קלגסי הרשויות מתקרבים אל דלתה של העיתונות החופשית, כל המ־נורות האדומות חייבות להידלק. לא רק משום שאנחנו באזור עמוס סכנות, אלא בעיקר משום שהמדרון חלקלק,

כפי שבית המשפט העליון כינה זאת לא אחת. אם השלטון רוצה ראיות כדי להעמיד את אזרחיו לדין, יתכבד ויאסוף אותן. הפנייה לתקשורת אמנם עושה את הדברים קלים יותר, אבל גם קשים יותר. מסי־רת מידע על ידי מקור לעיתונאי לא נועדה לשמש כלי במשפט פלילי. היא נועדה לשרת את הצורך

של הציבור לקבל מידע כדי לכלכל את מעשיו בתבונה. קיצורי הדרך של חוקרי מס הכנסה עלולים לגדוע את האפשרות הזאת. ההחלטה למסור מידע לעיתון ולא למשטרה, על דרך משל, צרי־כה בדרך כלל ליזכות בהגנה מספיק טובה כדי לאפשר גם למקור הבא לבחור בדרך זו. אין משמעות אחרת לעיתו־נות במדינה חופשית. אין גם

כאשר קלגסי הרשויות מתקרבים אל שער דלתה של העיתונות החופשית, כל המנורות האדומות חייבות להידלק. לא רק משום שאנחנו באזור עמוס סכנות, אלא בעיקר משום שהמדרון חלקלק